

Gävle Tingsrätt
Länsmästerigatan 4, 801 36 Gävle
Box 1194 Gävle

Mål nr B3671-19
Åklagaren ./ Handläggare Katarina Wiklundh./ Jimmy Nordin

Med anledning av åklagaren väckt åtal mot mig vill jag framföra följande.

Inställning

Jag bestrider ansvar för fornminnesbrott.

Yrkande

Jag yrkar i första hand att tingsrätten avvisar åklagarmyndighetens stämningsansökan.

I andra hand yrkar jag att tingsrätten inhämtar ett förhandsavgörande från den Europeiska unionens domstol.

Därutöver yrkar jag att tingsrätten upphäver beslaget av min metalldetektor.

Jag yrkar även att tingsrätten förordnar mig en försvarsadvokat.

Grunder

Den svenska straffrättsliga regleringen för otillåten användning av metallsökare strider mot grundläggande rättsakter inom EU-rätten. De svenska bestämmelserna strider mot artiklarna 34 och 36 Europeiska unionens fördrag om fri rörlighet av varor. Bestämmelserna medför otillåtna kvantitativa restriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan.

Därför har jag inget straffrättsligt ansvar för att ha använt metallsökare utan tillstånd.

Frågan är av principiell betydelse och berör ett stort antal privatpersoner och företagare. Svenska staten har genom åklagaren menat att det finns ett straffrättsligt ansvar, trots att Kulturmiljölagens (1988:950) bestämmelser strider mot EU-rätten. Således råder tvist om huruvida rättsakterna ska tillämpas i förhållande till kulturmiljölagens straffrättsliga bestämmelser. Därmed måste tingsrätten inhämta EU-domstolens tolkning av bestämmelserna genom ett förhandsavgörande.

Som nyss nämnts är frågan av principiell betydelse och innehåller straffrättsliga sanktioner. Därför bör rätten förordna mig en advokat med särskild kunskap om straffrätt och EU-rätt.

Bakgrund

Det svenska generella förbudet mot användning av metallsökare strider mot EU-rätten. Bestämmelserna om användningen av metallsökare på områden som saknar dokumenterade fornlämningar strider mot unionsrätten om varors fria rörlighet. Därmed saknar den straffrättsliga regleringen i kulturmiljölagen legalitet. Föreligger tvist om EU-rättens tillämplighet i nu aktuella avseende yrkar jag att domstolen begär ett förhandsavgörande av EU-domstolen.

Sverige ska anpassa sin lagstiftning till EU-rätten och inte ha lagar som strider mot EU:s regler. Om en svensk lag och en EU-lag står emot varandra är det EU-lagen som gäller: EU-rätten har företräde.

Artiklarna 34 och 36 i Europeiska unionens fördrag om fri rörlighet av varor berör vilka undantag som kan åberopas för att inskränka varors fria tillträde inom unionen. Undantag från artikel 34 och 36 EUF ska tolkas restriktivt. Dessutom ska straffbud alltid tolkas inskränkande, inte utvidgande samt att om det råder tvekan om ett visst handlande faller in under ett straffbud eller inte, bör straffbudet tolkas restriktivt.

Redan 2008 kritiserade EU-kommissionen Sverige för dess oproportionerligt stränga lagstiftning i den dåvarande kulturminneslagen kring användningen av metallsökare, *se Europeiska kommissionens motiverade yttrande i överträdelseärende 2008/4191.*

BILAGA 1

Det generella förbudet framstod som en oproportionerlig inskränkning i legitima förhållanden att använda metallsökare. Kommissionen ansåg att förbudet utgjorde ett hinder mot den fria rörligheten av varor inom den Europeiska unionen och därför uppmanades Sverige att vidta åtgärder för att komma till rätta med bristen. Inom doktrinen har det också framförts liknande invändningar huruvida de svenska bestämmelserna stod i överensstämmelse med EU-rätten, *se Adlercreutz, Thomas. Kulturegendomsrätt, Stockholm 2001, s 111 f. (Finns som bok)*

Inför hotet om att bli indragen i en rättsprocess vid EU-domstolen anförde regeringen; *”Regeringen anser dock att det kan finnas skäl att ifrågasätta om det nuvarande generella förbudet mot användningen av metallsökare är helt ändamålsenligt och är därför beredd att på nytt ompröva omfattningen och utformningen av detta. Regeringen avser därför att ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att skyndsamt utreda en alternativ reglering till det generella förbudet. Inriktningen bör då i första hand vara att förbjuda användandet av metallsökare på och invid fasta fornlämningar samt att förbjuda sökandet efter arkeologiska föremål. I särskilt utsatta regioner, t.ex. Öland och Gotland, bör generella förbud övervägas. Även andra lösningar ska övervägas, med utgångspunkten att det generella förbudet modifieras och att det svenska regelverket ska vara förenligt med unionsrätten.”*, *se Regeringens skrivelse 2012/13:80, Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2012 s 328 f. BILAGA 2*

Regeringen medgav också att de gällande bestämmelserna i kulturminneslagen kring användning av metallsökare var otydligt formulerade, *se prop 2012/13:96 s 54 n.*

BILGA 3

Hinder mot den fria rörligheten av varor måste kunna motiveras av tungt vägande skäl och vara likabehandlade, nödvändiga och proportionerligt utformade. Detta ansåg inte kommissionen föreligga kring den dåvarande lagstiftningen och krävde åtgärder. Staten åtog sig att modifiera lagstiftningen i enlighet med de EU-rättsliga bestämmelserna. Åtagandet var förpliktigande.

Därför beslutade regeringen 2011 om tilläggsdirektiv till ett redan pågående utredningsarbete kring den svenska kulturmiljövården. Utgångspunkten för uppdraget var att de svenska bestämmelserna skulle modifieras så att de stod i överensstämmelse med EU-rätten, *se Tilläggsdirektiv till Kulturmiljöutredningen (Ku 2011:02) Dir 2011:116. BILAGA 4*

Riksantikvarieämbetet fick även regeringens uppdrag att föreslå modifieringar i lagstiftningen så att de uppfyllde de EU-rättsliga bestämmelserna, *se regeringens beslut dnr Ku2011/148/KA. SE LÄNK <http://samla.raa.se/xmlui/handle/raa/131>*

Riksantikvarieämbetet kom att lämna två förslag på hur de svenska bestämmelserna skulle kunna harmoniera med EU-rätten. Det ena förslaget innebar att det infördes ett licensförfarande som krävde att användaren genomgått grundläggande utbildning inom arkeologi och de regler som gällde för fornyfynd. Efter genomgången utbildning skulle dessa personer ges möjlighet att utan ytterligare prövning få använda metallsökare för att få leta efter fornyfynd på andra platser än på fornlämningar.

Det andra förslaget Riksantikvarieämbetet lämnade var att det skulle vara fritt att använda metallsökare utom för att leta efter fornyfynd och på fornlämningar, *se Rapport från Riksantikvarieämbetet, Metallsökare - Förslag till ny reglering om*

användning av metallsökare i lagen (1988:950) om kulturminnen mm.

Åtterrapportering av regeringsuppdrag Ku2011/148/KA, 2011.

BILAGA 5

Riksantikvarieämbetets båda förslag förkastades. Någon nämnvärd ändring av lagtexten genomfördes inte heller, trots att syftet med den nya lagen var att upphäva de konkurrensbegränsade handelshindren.

Den 1 januari 2014 trädde en reviderade kulturminneslag ikraft, nu namnändrad till kulturmiljölagen.

Det bör särskilt framhållas att innan den reviderade kulturmiljölagen trädde ikraft var det möjligt att få tillstånd för användning av metallsökare för hobbybruk. När de bestämmelserna infördes i den tidigare kulturminneslagen uttalade kulturutskottet i sitt betänkande ett viktigt undantag; *”De inskränkningar som det generella användningsförbudet innebär för användning av metallsökare bör inte göras mer ingripande än som erfordras för att uppnå syftet med förbudet. Undantag bör därför utan onödiga restriktioner kunna medges såväl för yrkesmässigt bruk som för utövandet av fritidsintressen”* se bet 1990/91:KrU30 s 7 ö. BILAGA 6

Detta öppnade upp för att lämna tillstånd för användning av metallsökare för hobbyverksamhet. Innan den nuvarande kulturmiljölagen trädde ikraft så fanns det möjligheter att få tillstånd för användning av metallsökare vid hobbyverksamhet. Tillståndsgivningen var dock mycket restriktiv och rättsosäker.

Syftet med den nya kulturmiljölagen väckte stort intresse för metallsökning eftersom det fanns förhoppningar om att bestämmelserna skulle ge betydande lättnader i tillståndsprövningen. Det ledde till att länsstyrelserna blev överhopade med ansökningar om att få använda metallsökare för hobbybruk, antalet ansökningar

ökade med mer än 400 procent. Det uppstod långa handläggningstider och stora resurser avsattes för att hantera och utreda alla ansökningar.

Länsstyrelserna var generellt emot en generösare tillämpning av bestämmelserna och tolkade dem restriktivt. De framställde mer eller mindre innovativa krav för att försvåra användningen av metallsökare. Det ställdes ibland krav på att detektoristen skulle föranmäla tid och plats till länsstyrelsen när denne skulle använda metalldetektorn, krav på att utbildad arkeolog skulle närvara vid metallsökningen eller tillstånd från markägaren.

Sedan EU-kommission riktat kritik mot de svenska bestämmelserna har tillämpningen dessutom blivit strängare. Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd KRFS 2016:1 uppställs ytterligare krav på sökanden. Föreskrifterna och de allmänna råden började gälla i maj 2016 och kom i huvudsak att motsvara den praxis som länsstyrelserna redan hade börjat tillämpa efter det att den nya lagen började gälla. Det uppställdes krav som inte fanns innan den 1 januari 2014.

Utgångspunkten i Riksantikvarieämbetets nuvarande vägledning är att tillståndsgivningen ska vara restriktiv, giltighetstiden för ett tillstånd bör inte överstiga ett år, tillståndet kan förenas med villkor som att tillståndshavaren ska meddela länsstyrelsen vid vilken tidpunkt avsökning ska påbörjas och avslutas samt det dessutom fordras markägarens tillstånd för användning av metallsökare, se KRFS 2016:1. BILAGA 7

Ett vanligt skäl till avslag är att det **kan** finnas okända fornlämningar inom eller intill det ansökta området. Trots att de registrerade fornlämningarna befanns ibland flera hundra meter från området som ansökan avsåg. Enligt författningsföreskrifter ska länsstyrelsen i tveksamma fall avslå ansökan, se KRFS 2018:4, allmänna råd till 2 kap. 6 §. BILAGA 8

Det finns ett register, kallat Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister, där finns olika fornlämningar och ibland bara misstänkta fornlämningar. I registret finns drygt 1,5 miljoner fornlämningar införda. Det finns även en publik databas som kallas för Fornsök. Den har sökfunktion och redovisar på karta vilken typ av fornlämning som finns på en viss plats.

I förevarande fall är det av betydelse att det finns platser och områden redovisade på en publik databas där det som huvudregel bör vara förbud att använda metallsökare. Den publika tillgången till Fornsök underlättar tillämpningen av friare regler för användning av metallsökare på andra platser än på registrerade fornlämningar.

De nuvarande svenska bestämmelserna ställer krav på att detektorist ska ha tillstånd för användning av metallsökare på alla typer av markytor. Det råder fortfarande ett generellt förbud mot användning av metallsökare. Detta skiljer sig markant från annan europeisk och nordisk lagstiftning. I till exempel Danmark, Norge och Finland finns endast krav på markägarens tillstånd samt att det är förbjudet att använda metallsökare på fornlämningar. Den svenska historiska utvecklingen skiljer sig inte så markant att den skulle behöva skyddas på ett mer ingripande sätt jämfört med flertal andra europeiska länder. Tvärtom har hobbyutövare i dessa länder bidragit till ny kunskap genom sina upptäckter.

Den nu är aktuella åtalet berör frågan om legaliteten av straffstadgandena i kulturmiljölagen. I ett välkänt mål som berörde användningen av vattenskoter underkände EU-domstolens den svenska regleringen. I målet hade åklagare åtalat två personer, Mickelsson och Roos, för att de framfört vattenskoter utanför en farled. EU-domstolen ansåg att de svenska bestämmelserna att begränsa användningen av vattenskoter inte var proportionerlig och ansåg att den aktuella regleringen inte kunde ligga till grund för straffrättsliga åtgärder. Åklagaren valde sedermera att återkalla åtalet mot vattenskoteråkarna, *se EU-domstolens dom i mål C-142/05, Åklagaren mot Percy Mickelsson och Joakim Roos, meddelat den 4 juni 2009.*

BILAGA 9

Sammantaget innebär detta att de nya bestämmelserna inte på något sätt har upphävt eller tillmötesgått den kritik som EU-kommissionen tidigare framfört, den gör sig alltjämt gällande. Bestämmelserna är till och med strängare än innan den nya lagstiftningen infördes. De svenska bestämmelserna strider således fortfarande mot artikel 34 och 36 EUF-fördraget om varors fria rörlighet inom unionen, det är importrestriktioner av metallsökare till den svenska marknaden eller åtgärder med motsvarande verkan. Riksantikvarieämbetet har själva uppskattat att försäljningen av metallsökare skulle ha mer än tiofaldigas om inte importrestriktionen fanns, *se Rapport från Riksantikvarieämbetet, Förväntade effekter av ökad metallsökaranvändning, s 10 ö. BILAGA 10*

Den nuvarande lagstiftningen och tillämpning av den har inte medfört den harmonisering som EU-kommission förutsatt och svenska staten åtagit sig att genomföra. Det kan till och med hävdas att staten fört kommissionen bakom ljuset genom att de utfästelser som gjorts för att undgå vidare handläggning sedermera inte uppfyllts.

Jag begär också att en försvarsadvokat ska förordnas mig eftersom det är komplicerade rättsfrågor av principiell natur som berör konstitutionell legalitet.

Jimmy Nordin

7910197172

Norra Kungsgatan 39, 803 23 Gävle

info@jimmynordin.se

0707311513